

Latvijas makroekonomikas apskats

2010.gada maijs

Aktualitātes

- Ātrais novērtējums liecina, ka pirmajā ceturksnī, salīdzinājumā ar iepriekšējo, IKP pieauga par 0.3%, kas ļauj ziņot par recesijas beigām Latvijas ekonomikā
- Reģistrētais bezdarbs maija beigās mēneša laikā ir samazinājies par 0.5 procentpunktiem un sasniedzis 16.2% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem
- Pēc krituma pirmajā ceturksnī, šā gada aprīlī, salīdzinājumā ar pērnā gada aprīli, apgrozījums ostās ir audzis par 6.4%
- Latvijas banku izveidotais uzkrājumu apmērs nedrošiem kredītiem aprīļa beigās pieauga par 0.3 procentpunktiem jeb 35.4 miljoniem latu, sasniedzot 1.6 miljardus latu jeb 10.6% no banku kopējā kredītportfeļa
- Aprīlī valsts budžetā tika ieņemti 353.4 miljoni latu, kas par 13% pārsniedz plānoto. Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi pārsniedz plānoto par 45.6%, bet pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi par 30%
- Šā gada pirmajos trijos mēnešos Maksājumu bilances Kārtējo maksājumu kontā ir izveidojies pārpalikums 250.2 miljonu latu apmērā, kas ir aptuveni sešas reizes lielāks salīdzinājumā ar pērnā gada pirmo ceturksni.
- SEB Mājokļu cenu indikators jau otro mēnesi uzrāda pozitīvu vērtību, kas mēneša laikā palielinājies par 3.5 procentpunktiem un maijā sasniedzis 5.0 punktus. Tas norāda uz iedzīvotāju pozitīvā noskaņojuma pieaugumu attiecībā uz nekustamā īpašuma cenu dinamiku

Dainis Gašpuitis
Makroekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67779994
dainis.gaspuitis@seb.lv

Edmunds Rudzītis
Sociālekonomikas
eksperts

Tālrunis: 67215933
edmunds.rudzitis@seb.lv

A/S SEB banka
Meistaru iela 1, Valdlauči
Ķekavas pagasts
Ķekavas novads
LV 1076
<http://www.seb.lv>

Latvijas makroekonomiskie rādītāji un prognozes

	2007	2008	2009	2010	Periods	2010P
IKP izmaiņas (%)	10.0	-4.6	-18.0	-6.0*	I-III	-2.8
IKP faktiskajās cenās (milj. Ls)	14780	16240	13244	-	-	12550
Inflācija (gada vidējā, %)	10.1	15.4	3.5	-0.4	IV	-2.4
Valsts konsolidētā kopbudžeta fiskālais deficīts, pārpalikums, ESA 95 (% pret IKP)	-0.4	-4.1	-9.0	-	-	-8.5
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo pret IKP (%)	-22.5	-12.6	9.4	-	-	7.0
Periodā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	1193	607	36.3	-42	III	50-100
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. Ls)	5247	5711	5734	-	-	5900
Ārējās tirdzniecības bilance pret IKP (%)	-25.3	-19.0	-8.0	-	-	-5.0
Valdības ārējais parāds (milj. Ls)	635	1260	3253	3839	IV	5100
Apstrādes rūpniecības produkcijas izlaide (%)	-1.0	-8.3	-17.7	4.7	I-III	4.0
Mazumtirdzniecības apgrozījums (%)	18.8	-8.2	-28.0	-11.2	I-IV	-7.0
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (% , per.b.)	4.9	7.0	16.0	16.2	V	16.0
Oficiālais darba meklētāju īpatsvars (% , per.b.)	5.3	9.9	19.7	20.4	I-III	19.0
Vidējās bruto darba algas izmaiņas (%)	32.0	20.4	-3.9	-8.3	I-III	-6.0
Reālās darba algas izmaiņas (%)	19.9	6.2	-5.6	-9.1	I-III	-7.0
Standard & Poor's kredītreitings	BBB+	BBB-	BB	BB	-	-

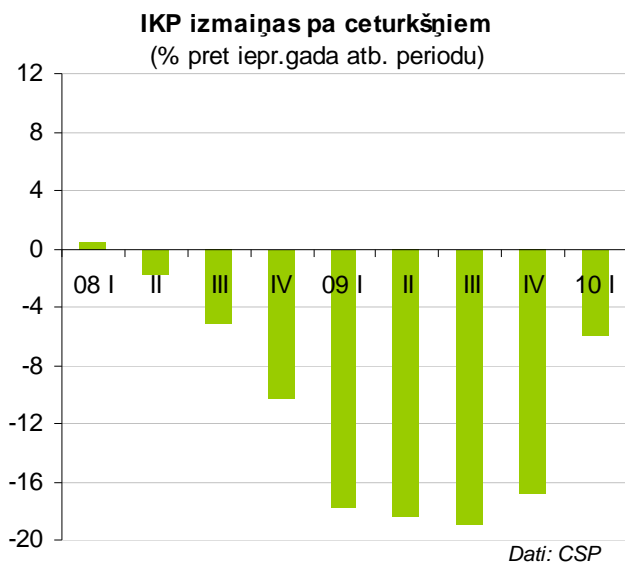
* Provizoriskie dati. LR Centrālās statistikas pārvaldes, Latvijas Bankas dati, SEB bankas prognozes.

Sengaidītās recesijas beigas

Marta statistika vairākās nozarēs iezīmēja krasas pozitīvas pārmaiņas, kas attiecīgi uz augšu pavilka arī kopējos IKP datus. Saskaņā ar CSP ātro novērtējumu, 2010.gada pirmajā ceturksnī, salīdzinot ar 2009.gada pirmajiem trijiem mēnešiem, IKP ir samazinājies par 6.0%. Rūpniecības nozarē apjomi gada laikā ir auguši par 9.6%. Iekšējās devalvācijas procesu ietekmē ir atgūta daļa iepriekšējos gados zaudētā konkurētspēja, kas reizē ar ekonomiskās aktivitātes kāpumu ārējos tirgos veido labvēlīgus apstākļus eksporta attīstībai un attiecīgi ir grūdiens arī rūpniecības izaugsmei. Jāatzīmē, ka rūpniecības rādītājus palīdzēja uzlabot arī aukstā ziema, kas ievērojami palielināja nepieciešamību ražot siltumenerģiju. Tomēr iedzīvotāju parādi par siltumu norāda, ka tas lielā mērā ir noticis uz parāda rēķina.

Pēc sezonāli izlīdzinātajiem datiem IKP salīdzinājumā ar 2009.gada 4.ceturksni pieaudzis par 0.3%, kas liecina, ka formāli var ziņot par recesijas beigām Latvijas ekonomikā. Patlaban vērojams stabils noskaņojuma indikators kāpums un iespējams, ka līdzšinējais vērtējums ir bijis pārlietu pesimistisks. Tomēr ziņas un dati liecina, ka apstākļi dažādās nozarēs ievērojami atšķiras, kas nozīmē, ka atkopšanās joprojām ir un būs nevienmērīga. Iespējams, ka nostiprinoties pozitīvajām tendencēm citās nozarēs, ekonomikas kritums šogad gada griezumā izrādīsies mazāks par prognozēto. To lielā mērā noteiks iekšējā patēriņa un nodarbinātības attīstība. Joprojām aktuāls ir produktivitātes un strukturālo reformu turpināšanas jautājums gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā. Tas ir ilgtermiņa attīstības priekšnosacījums. Pašreizējie procesi un

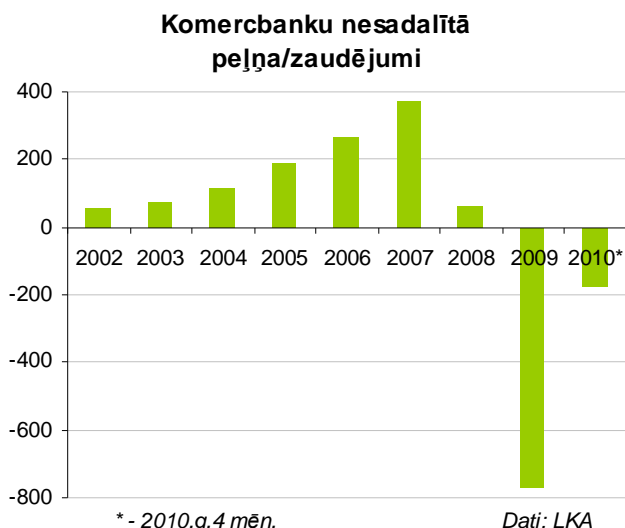
pasākumi vairāk ir vērtējami kā īstermiņa risinājumi un rezultāti. Taustāmi ieguvumi iedzīvotājiem iedzīvināsies lēni un pakāpeniski.

Joprojām pastāv riski par recesijas atgriešanos ne tikai Latvijas, bet arī reģiona ekonomikās. Liela loma būs

Banku zaudējumi būs mazāki nekā pērn

Latvijas banku sektors šā gada četros mēnešos turpināja strādāt ar zaudējumiem, kas sasniedza 176.5 miljonus latu, un ir divas reizes vairāk nekā 2009.gada šajā pašā periodā. Galvenais iemesls banku zaudējumiem ir kavēto kredītu skaita pieauguma turpināšanās, kā rezultātā bankām jāturpina veidot uzkrājumi nedrošajiem kredītiem.

notikumiem eirozonā. Ja tur notiekošā turbulence tiks iegrožota un apslāpēta, arī Latvijas ekonomikas attīstības perspektīvas ir vērtējamas optimistiskāk. Taču tuvojošās vēlēšanas, nākamā gada budžets ir ievērojami faktori, kas signalizē to, ka šis gads joprojām būs saspringtiem notikumiem un straujiem pavērsieniem bagāts.

Aprīlī kredītu kavētāju skaits sasniedza 27.7% no kopējā banku kredītportfeļa. Turklāt joprojām ir tendence pieaugt kredītņēmēju skaitam, kuru kavējumu termiņš pārsniedz 90 dienas. Šo kredītu apjoms jau veido 2.75 miljardus latu jeb 18.3% no visu banku kredītportfeļa. Pagājušā gada aprīlī kavētie kredīti bija 21.3% no kopējā kredītu apjoma, tajā skaitā kavējumu virs 90 dienām īpatsvars kredītportfelī bija 9.1%. Palielinoties ilgstoši kavēto kredītu skaitam, pieaug arī banku uzkrājumu apjoms. Banku uzkrājumi nedrošajiem kredītiem aprīļa beigās sasniedzuši 1.6 miljardus latu jeb 10.6% no banku sektora izsniegto kredītu kopsummas. 2009.gada aprīļa beigās uzkrājumi nedrošajiem kredītiem bija 617 miljoni latu jeb 3.8% no kredītportfeļa. 2009.gada laikā nedrošajiem kredītiem banku sektorā kopumā tika izveidoti uzkrājumi aptuveni 1 miljarda latu apmērā. Šā gada četros mēnešos uzkrājumu apjoms ir palielinājies par 260 miljoniem latu. Kredītu kavētāju skaits nākamajos ceturkšņos varētu stabilizēties, tādējādi bankām būs jāveido mazāk papildus uzkrājumi nedrošajiem kredītiem, un, visticamāk, ka uzkrājumos šogad būs jānovirza mazāk naudas

resursu nekā 2009.gadā. Tādējādi arī banku sektora zaudējumu apjomu pieaugums nākamajos ceturkšņos būs mērenāks un attiecīgi zaudējumi par gadu kopumā mazāki.

Banku rezultātus negatīvi ietekmē arī tīro procentu ienākumu kritums, jo līdz ar zemākām procentu likmēm un kredītporfeļa apjoma samazināšanos, saņemtie procentu ienākumi samazinās straujāk nekā procentu izdevumi par piesaistītajiem naudas līdzekļiem (tajā skaitā, noguldījumiem). Tīrie procentu ienākumi šā gada pirmajā ceturksnī samazinājušies par 55% salīdzinājumā ar 2009.gada pirmajiem trim mēnešiem. Sarukuši arī komisijas naudu ieņēmumi un ienākumi no finanšu instrumentu tirdzniecības, kā rezultātā samazinājusies banku peļņa no pamatdarbības pirms uzkrājumu veikšanas. Tuvākajos ceturkšņos banku uzmanības centrā būs ne tikai darbs ar kavētajiem kredītiem, bet arī pozitīva pamatdarbības rezultāta panākšana.

Atjaunojas klientu uzticība bankām un latam

Banku sektora noguldījumu apjoms šā gada aprīlī atkal pārsniedzis 10 miljardu latu atzīmi – iepriekš virs 10 miljardiem noguldījumu apjoms bija 2008.gada septembrī. Salīdzinājumā ar 2008.gada septembri nedaudz mainījusies noguldījumu struktūra, palielinoties valsts un pašvaldību, kā arī finanšu iestāžu noguldījumu īpatsvaram, un samazinoties mājsaimniecību un privātu uzņēmumu noguldījumu īpatsvaram. Aprīļa beigās klienti bankās kopumā bija noguldījuši 10.086 miljardus latu, kas ir par 537 miljoniem latu vairāk nekā 2009.gada beigās. Noguldījumu apjomu pieaugums vērojams kopš 2009.gada septembra. Turklāt šajā laikā pieauguši gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumi. Nerezidentu noguldījumu apjoms aprīļa beigās sasniedz 3.84 miljardus latu jeb 38% no kopējā bankās noguldītā apjoma. Patlaban nerezidentu noguldījumu apjoms pārsniedzis 2008.gada beigu līmeni, tomēr joprojām tas ir par 13% mazāks nekā 2008.gada septembra beigās.

Eksporta bums martā

Pēc atslābuma mēnešiem pērnā gada beigās līdz šā gada janvārim, februārī un martā ir vērojams ļoti straujš eksporta apjomu kāpums. Martā eksporta

Noguldījumu apjoms, salīdzinājumā ar 2009.gada beigām, visbūtiskāk palielinājies uzņēmumu segmentā (+6.9% jeb 379 miljoniem latu). Savukārt privātpersonu noguldījumu kopapjoms bankās aprīļa beigās bija par 20 miljoniem latu jeb 0.6% lielāks nekā gada sākumā.

Banku piesaistīto noguldījumu apjoms (tūkst. LVL)

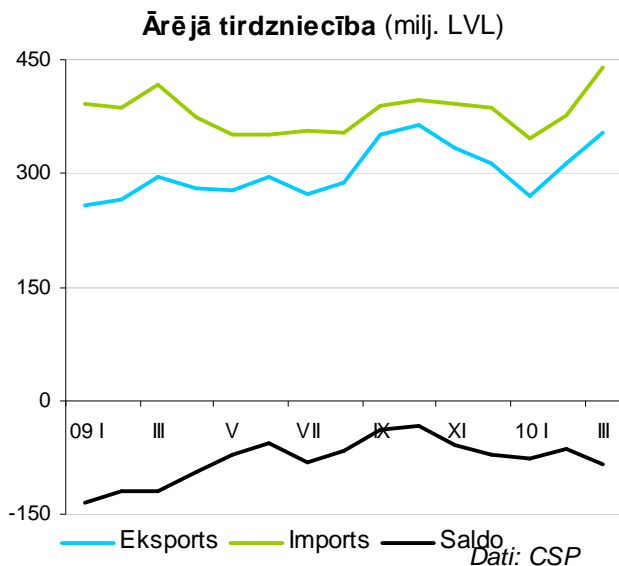
Dati: LKA

Noguldījumu apjomu pieaugums liecina, ka banku klientu uzticība Latvijas komercbankām atgriežas pirmskrīzes līmenī. Turklāt ir vērojamas izmaiņas arī banku noguldījumu sadalījumā pa valūtām. Ja ekonomiskās lejupslīdes sākumposmā vairāk nekā puse no kopējā rezidentu noguldījumu apjoma veidoja latu noguldījumi, tad 2009.gada septembrī latu noguldījumu īpatsvars rezidentu noguldījumos bija sarucis līdz 37%. Šajā laika posmā pieauga eiro noguldījumu īpatsvars. Šogad var vērot latu noguldījumu apjoma un īpatsvara palielināšanos. Arī nerezidentu noguldījumos pēc 2008.gada septembra ir vērojama tendence palielināties eiro īpatsvaram, samazinoties noguldījumiem ASV dolāros. Visticamāk, ka tuvākajos ceturkšņos būs vērojama eiro noguldījumu īpatsvara samazināšanās gan rezidentu, gan nerezidentu noguldījumos.

apjomi uzlēca par 19.7%. Savukārt arī imports ir pakāpies par 4.8%, kas kopsummā ir palielinājies tirdzniecības negatīvo bilanci līdz 84.9 miljoniem latu.

Eksports ir sasparojies un uzrāda ļoti stāvu kāpumu. Taču joprojām ir skepse par patēriņa turpmāko attīstību Eiropas Savienības valstīs. Notikumi Grieķijā, kā arī bažas par un ap valsts finanšu stāvokli pārējās ES valstīs liecina, ka ārējos tirgos jostas atlaišanai iepriekšējo gadu vērienam nav atbilstošu apstākļu. Valstis konsekventi virzās taupības režīmu virzienā, kas iezīmē turpmāko gadu perspektīvas.

Līdz ar to aktuāls ir jautājums - uz kā rēķina turpināsies novērotais eksporta kāpums, respektīvi, uz tirgu pieauguma vai konkurentu. Algu cenu kritums ir cēlis Latvijas eksporta konkurētspēju. Taču liela nozīme ir pasākumiem, kas patlaban tiek īstenoti, lai turpinātu stiprināties Latvijas konkurētspēja. Būtiski, lai tas notiktu tieši uz ražīguma pieauguma rēķina. Atdzīvojoties nodarbinātībai, vidējā termiņā var atsākties algu kāpums, kas ātri noēdīs iegūto konkurētspēju.

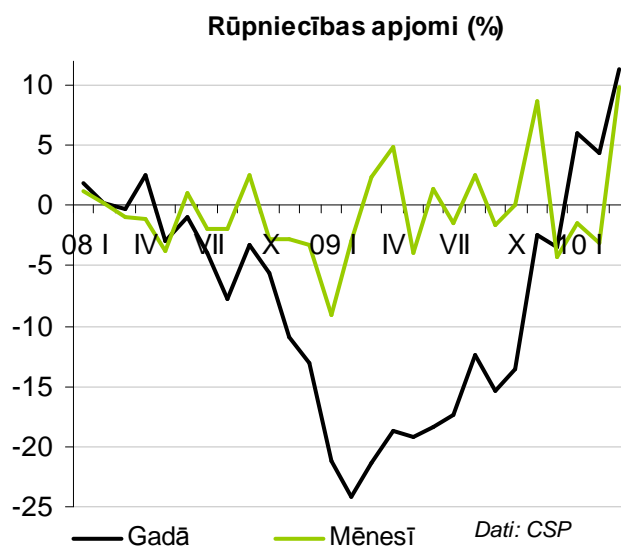
Tāpat eksporta pieaugums ir saistāms ar reeksporta pieaugumu, kas, lai arī nāk par labu ekonomikai, tomēr liecina par nepieciešamību turpināt kāpināt tieši Latvijā ražoto eksportējamo preču klāstu. Latvijai vēl ir daudz darāmā izlīdzinātu tirdzniecības bilanci un ilgtermiņā panāktu eksporta pārsvaru pār importu.

Importa apjomu kāpums nav negaidīts. To veicina gan reeksports, gan rūpniecības aktivizēšanās. Tāpat arī importējamo resursu cenas ir pakāpušās gan valūtu izmaiņu (dolāra pieaugums), gan pieprasījuma pieauguma pasaulē ietekmē. Iespējams, ka uz gada beigām arī patēriņš varētu nedaudz atdzīvoties.

Martā rūpniecībā straujš kāpums

2010. gada martā, salīdzinot ar iepriekšējā gada martu, rūpniecības produkcijas izlaide pieauga par 11.4%. Īpaši atzīmējams fakts, ka ievērojams pieaugums ir vērojams apstrādes rūpniecībā (+11.1%). Marta veikums būtiski paceļ visas nozares ceturksņa rādītājus, kas pozitīvi ietekmē IKP rādītāju. Šā gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, rūpniecības produkcijas izlaide ir pieaugusi par 7.4%, apstrādes rūpniecība par 4.7%.

Patlaban iezīmējas stāvs rūpniecības rādītāju kāpums, ko pamatā virza eksports. Vietējais tirgus pamazām stabilizējas, bet pievēršanās eksportam pamazām sāk nest augļus. Pamatā labos rādītājus pirmajā ceturksnī nodrošina ievērojamais un gaidītais kāpums kokrūpniecībā (+39.6%) un ķīmisko produktu ražošanā (+34.4%). Neskatoties uz pārliecinošo nozares kāpumu, pārējās nozares joprojām atrodas mīnusus. Īpaši izceļami ir nemetāliskie minerālu (-21.3%) un farmācijas produktu (-20.6%) rādītāji, kas apliecina dažādo situāciju nozarē.

Turpmākajos periodos ir sagaidāms, ka rūpniecība turpinās izaugsmi. Tomēr saglabājas nenoteiktība par tās attīstības tempiem. Lielā mērā to noteiks tas,

kādus pieauguma tempus noturēs kokrūpniecības un ķīmijas un metāla nozares. Tāpat jautājums saglabājas par to, kā parējās nozares spēs kāpināt jaudas rodot noietu ārējos tirgos. Nevar izslēgt krāsas izmaiņas rūpniecības rādītājos abos virzienos, jo notiek jaunu tirgu iepazīšana, nišas ieņemšana un nostiprināšana. Tādēļ vēl runāt par izteiktu tendenci vai stabilitāti nevar. Rūpniecības apjoms ir salīdzinoši mazs, kas pie jebkura pozitīva pavērsiena kādā no nozarēm vai pat atsevišķu nozares flagmaņu darījumiem var būtiski izmainīt visas nozares rādītājus.

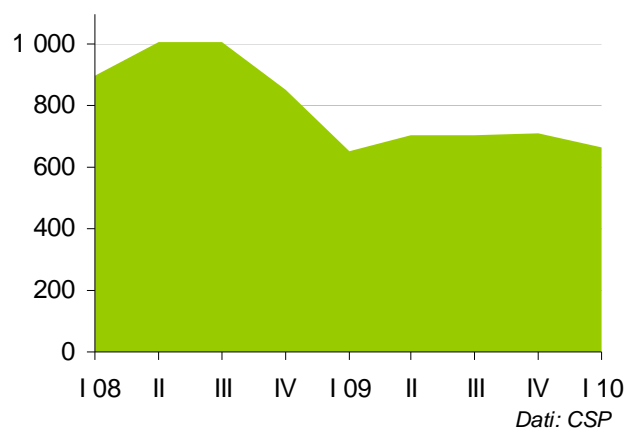
Eksports velk rūpniecību

Statistika jau ziņoja, ka šā gada 1. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, apstrādes rūpniecības produkcijas izlaide augusi par 4.7%. Taču apgrozījums šajā paša laika periodā, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, ir mazāks par 0.4%. Tas liecina, ka pieaug aktivitāte, taču joprojām apgrozījums ir zem pērnā gada līmeņa. Nozares un arī ekonomikas kopumā atkopšanās ir mazāk strauja, tāpēc, ka nākas būtiski mainīt fokusu no vietējā uz ārējiem tirgiem. Šāgada pirmajā ceturksnī, vietējā tirgus apgrozījums ir sarucis par 10.4%, bet eksportā turpinājās pieaugums (+13.3%). Apgrozījuma pieaugumu eksporta produkcijai ir spējušas kāpināt gandrīz visas apstrādes rūpniecības nozares, izņemot gatavo metālizstrādājumu ražošanu, kas pirmajā ceturksnī (salīdzinājumā ar pērnā gada 1.ceturksni) piedzīvojuši kritumu gan eksporta, gan vietējā tirgus apgrozījumā.

Nozari turpina vilkt eksports, kā arī konsekventi aug eksporta īpatsvars. Ja 2008. gadā vietējais un eksporta tirgus bija līdzsvarā, tad šogad pirmajos trīs mēnešos eksporta īpatsvars ir pieaudzis līdz 60% no kopējā apgrozījuma. Šāda tendence tikai turpinās nostiprināties. Par to liecina jauno eksporta pasūtījumu ievērojams apjomu pārsvars pār vietējo tirgu.

Jāatzīmē, ka pašreizējie rādītāji vairāk rāda uz aktivitātes pieaugumu. Tā kā cenas ir zemākas, tad izlaides pieaugums ir lielāks par reālo apgrozījuma kāpumu. Patlaban ārējos arvien vairāk ir vērojamas ziņas par pakāpenisku daudzu rādītāju virzīšanos pirmskrīzes virzienā. Taču joprojām saglabājas riski, kas var iedragāt pašreizējos atjaunošanās procesus ES. Tas ietver notikumus Grieķijā, lielie valdības tēriņi u.tml. Līdz ar to vēl ir pāragri runāt par noteiktu tendenci. Tā skaidrāk iezīmēsies gada otrajā pusē.

Apstrādes rūpniecības apgrozījums pa ceturkšņiem (tūkst. Ls)

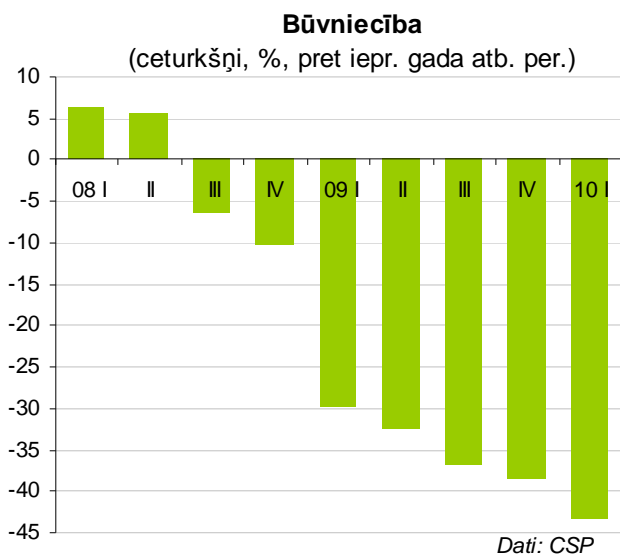

Apstrādes rūpniecība ir Latvijas preču eksporta mugurkauls. Tādēļ jāpiezīmē, ka pirmajos trijos mēnešos Latvija ir eksportējusi preces 935.2 miljonu latu vērtībā. Savukārt apstrādes rūpniecības apgrozījums eksporta produkcijai šajā pat laika periodā ir bijis vien 395 miljonu latu vērtībā. Starpība ir ievērojama, kas visticamāk liecina par nozīmīgu reeksporta apjomu. Protams, arī reeksportam ir pozitīva ietekme un vērā arī jāņem ieguves rūpniecības un elektroenerģijas iespējamais devums eksportā, kā arī citas iespējamās nišas. Tomēr nodarbinātība un pievienotā vērtības – labklājības pieaugums, ir saistāms ar apstrādes rūpniecības attīstību. Tādēļ apstrādes rūpniecības eksporta attīstībai ir jāturpina pievērst pastiprināta uzmanība un skatāma kontekstā ar kopējo eksporta attīstību. Viegli nebūs, jo arvien vairāk valstis fokusējas uz

eksportu. To spiež augstie krīzes rēķini un iepriekšējo gadu tēriņi.

Būvniecības atlabšana vēl priekšā

Ekonomikas atjaunošanās dažādās nozarēs notiek ar atšķirīgiem ātrumiem. Pieaugums un krituma mazināšanās jau vērojama rūpniecībā un mazumtirdzniecībā. Tomēr būvniecības nozarē joprojām turpinās ievērojams kritums. 2010.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, būvniecības produkcijas apjomi samazinājušies par 43.4%.

Vislielākais būvniecības un remontdarbu apjoma samazinājums bija maģistrālo cauruļvadu, spēka un komunikācijas līniju (-75.3%), dzīvojamu ēku (-74.5%),

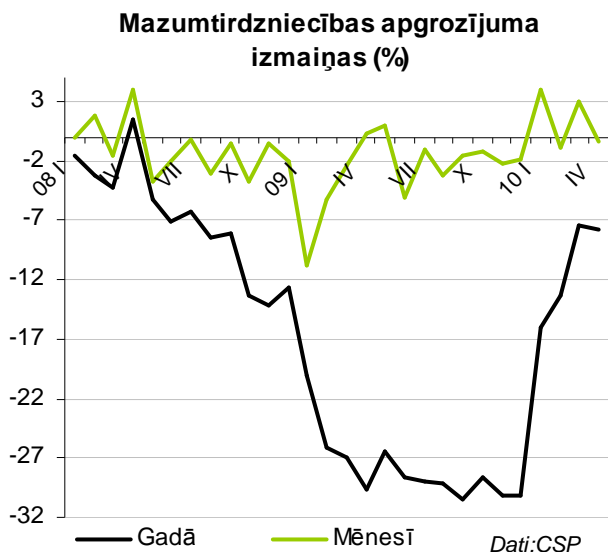
Aprīlī mazumtirdzniecībā atslābums

Mazumtirdzniecības statistikas datus šogad vērojama situācija, ka kāpumam vienā mēnesī seko kritums nākamajā. Pēc kāpuma martā, aprīļa mazumtirdzniecības dati uzrādījuši kritumu, sagādājot nelielu vilšanos. Tomēr bija cerība, ka daļa pensionāriem atgrieztās naudas varētu tikt novirzīta patēriņam. Mazumtirdzniecības apgrozījums, salīdzinot ar martu, ir uzrādījis 0.4% kritumu. Mēneša griezumā kritums vērojams pārtikas preču tirdzniecībā (-1.6%), savukārt nepārtikas preču uzņēmumos tas pieaudzis par 0.3%. Mazumtirdzniecības apjomu kritums aprīlī apstādina mazumtirdzniecības apgrozījuma krituma samazināšanās tendenci gada izteiksmē. Šā

gadā aprīlī mazumtirdzniecības apjomi bija par 7.7% mazāki nekā pagājušā gada aprīlī, turklāt lielāks procentuālais kritums bijis pārtikas preču grupā (-9.1%), kamēr nepārtikas preču apgrozījums gada laikā sarucis par 6.8%. Martā mazumtirdzniecības apjomu samazinājums gada griezumā bija 7.4%. Faktiskajās cenās mazumtirdzniecības apgrozījums mēneša laikā gan ir bijis lielāks - 288 miljoni latu aprīlī pretstatā 283 miljoniem latu martā. Iedzīvotāji sāk vairāk izjust deflācijas spiediena mazināšanos un cenu pieaugumu atsevišķās preču grupās, piemēram, degvielas cenu kāpumu. Aprīlī iedzīvotāji iegādājušies par 9.5% mazāk auto degvielas nekā 2009.gada aprīlī. Savukārt faktiski par šo jau mazāko

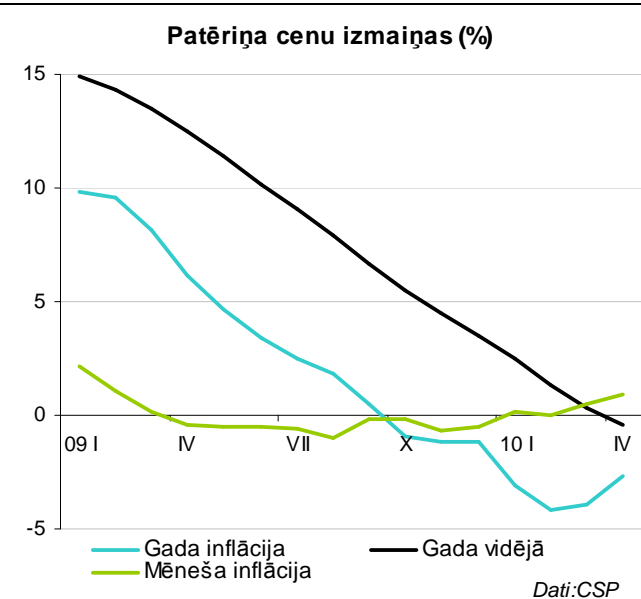
degvielas apjomu iedzīvotājiem nācies samaksāt par 9.8% vairāk nekā pērn. Ar pēdējos mēnešos vērojamo pārtikas preču cenu kāpumu var izskaidrot arī sliktākos rezultātus pārtikas preču tirdzniecībā.

Nākamajos mēnešos bāzes efekta dēļ var gaidīt mazākus mazumtirdzniecības krituma apmērus gada izteiksmē, tomēr pārtikas un arī nepārtikas preču cenu pieaugums var būtiski ietekmēt šo procesu.

Deflācija zaudē inerci

Aprīlī patēriņa cenu indekss mēneša laikā ir burtiski uzšāvis un pakāpies par 0.9%. Lielākā ietekme uz patēriņa cenām aprīlī, salīdzinājumā ar martu, bija maksai par mājokli (siltumenerģija), apģērbu un apavu, transporta (degviela), veselības (farmācijas produkti) un pārtikas (dārzeņi) cenu pieaugumam. Savukārt samazināšanās virzienā lielākā ietekme bija cenu samazinājumam sakaru pakalpojumiem. Gada izteiksmē cenu līmenis joprojām ir zemāks par -2.7%. No gada sākuma ir iesākusies inflācijas tendence un bija gaidāms, ka tā turpināsies arī aprīlī. Taču inflācijas pieaugums 0.9% apmērā ir negaidīti straujš un vēl vairāk ekonomiku tuvina inflācijai. Inflācija ienāk ārējo faktoru ietekmē, caur importējamām precēm, kas mēneša laikā uzrādīja cenu pieaugumu +1.4% apmērā. Kritumu, kam tiešāka sakarība starp cenu un vietējo pirktspēju, uzrāda pakalpojuma sektora cenas (-0.4%). Tomēr tas nespēj kompensēt preču cenu pieaugumu.

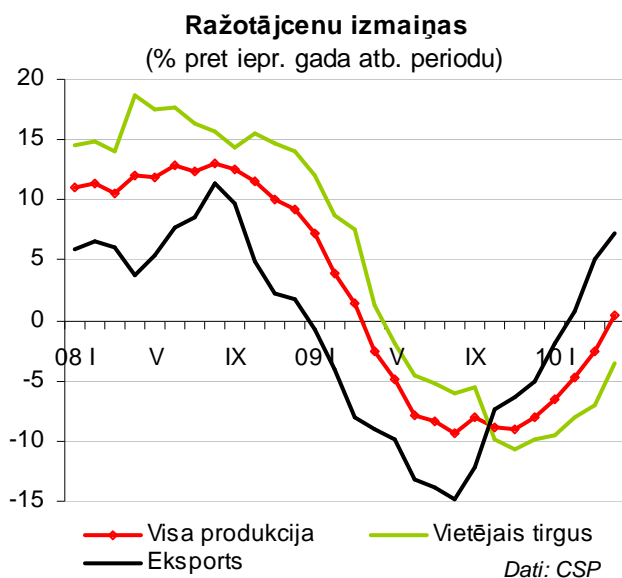
To, ka cenām ir visi priekšnosacījumi turpmākai virzībai pieauguma virzienā, norāda ražotājcenās. Ražotājcenās vērojams straujš kāpums, kam pakāpeniski jāatspoguļojas arī patēriņa cenās. Liela nozīme turpmākām patēriņu cenu pārmaiņās būs izejvielu un resursu cenu attīstībai pasaulē, kā arī notikumiem eirozonā, kam ir ietekme uz eiro kursa

izmaiņām. Tāpat izaugsmes nostiprināšanās citos reģionos turpinās virzīt resursu un citu preču cenas augšup. Arī vietējo ražotāju pievēršanās eksportam agri vai vēl ietekmēs vietējās cenas. Līdz ar to nostiprinās argumenti par daudz īsāku deflācijas

periodu ekonomikā. Deflācija gada izteiksmē turpinās mazināties un gada otrajā pusē tuvosies nullei. Tas ir signāls komersantiem un valdībai par jaunu izaicinājumu tuvošanos. Primāri tas skar konkurētspēju un Māstrihtas kritēriju izpildi.

Ražotājcenās atgriezies inflācija

Ražotājcenā deflācijas periods, kas ilga precīzi 12 mēnešus, ir beidzies. Aprīlī bija vērojams krass cenu lēciens (+2.2%), kas gada griezumā deva inflāciju jau 0.5% apmērā un norāda uz cenu pieauguma atsākšanos. Ražotājcenā pieaugums aprīlī bija vērojams arī Lietuvā un Igaunijā, tomēr tas bija nepilna procenta apmērā. Straujo cenu lēcieni noteica kāpums maksai par siltumenerģijas un gāzes apgādi, kā arī eksporta radītais aktivitātes pieaugums apstrādes rūpniecībā un to ietekmējošais resursu un izejvielu cenu kāpums.

Par to, ka drīzumā sagaidāma inflācija, liecināja uz pieaugumu vērstā tendence gan eksporta, gan vietējās produkcijas cenās. Tomēr joprojām atšķiras to

dinamika. Ja eksporta cenas gada laikā ir pieaugušas par 7.3%, tad vietējā tirgus produkcijas cenas pagaidām vēl uzrāda -3.6% kritumu. Šo starpību var skaidrot ar dažādiem apstākļiem ekonomikās, tai skaitā atšķirīgo krīzes ietekmi uz pirkājspēju eksporta un vietējā tirgū. Eksporta cenas burtiski šaujas debesīs, ko galvenokārt virza ekonomiskās aktivitātes radītais resursu un izejvielu cenu kāpums un pieprasījuma aktivizēšanās. Pamazām tas sāks atspoguļoties arī vietējam tirgum sarāžotās produkcijas un atsauksies arī uz patēriņa cenām. Sagaidāms, ka kopējais ražotājcenā pieaugums turpināsies. To lielā mērā noteiks vietējās produkcijas cenu virzība augšup. Tajā pašā laikā jāpiebilst, ka ir pieaugusi nenoteiktība par visas ekonomikas, tajā skaitā arī iespējamo eksporta cenu attīstības gaitu. Notikumi eirozonā ir sašūpojusi līdzšinējo pārliecību par pieauguma noturīgumu, kā ietekmē daudzas izejvielu cenu kāpums ir saļodzījies. Turklāt vērienīgie taupības apmēri ES norāda uz to iespējamu ietekmi uz patēriņa un cenu attīstību, kas neizslēdz arī deflācijas iespēju. Tādēļ ražotājcenā pieaugums vidējā termiņā varētu stabilizēties un pieauguma tempi pierimt. Tas lielā mērā būs atkarīgs no turpmākiem notikumiem taupības un citiem ekonomiku regulējošajiem, veicinošajiem pasākumiem eirozonā. Vietējā tirgū liela loma būs monopolu noteiktajai tarifam un nodokļu politikai.

Kārtējo maksājumu kontā ievērojams pārpalikums

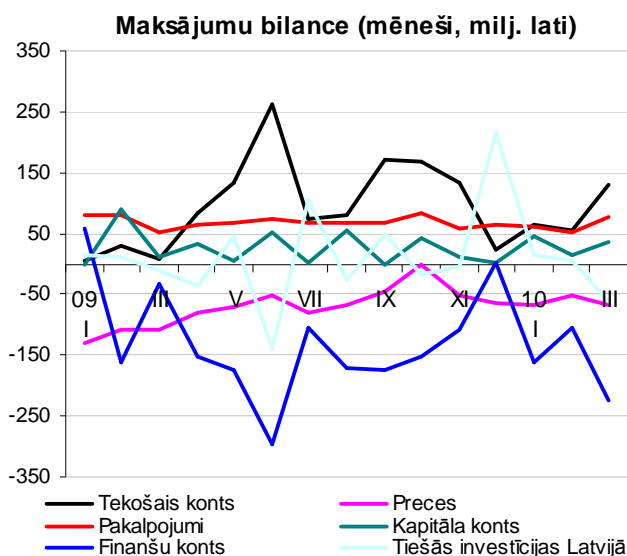
Šā gada pirmajos trijos mēnešos Maksājumu bilances (MB) Kārtējo maksājumu kontā (KMK) ir izveidojies pārpalikums 250.2 miljonu latu apmērā, kas ir aptuveni sešas reizes lielāks salīdzinājumā ar pērnā gada pirmo ceturksni. Pārpalikumu galvenokārt nodrošināja preču tirdzniecības bilances uzlabošanās

un kārtējo pārvedumu bilances pārpalikuma pieaugums.

Preču bilancē pirmajā ceturksnī joprojām bija iztrūkums 186 miljonu latu, kas gan ir par 163 miljoniem latu mazāks kā šajā pat laika periodā pērn. Uzlabojumu galvenokārt noteica eksporta pieaugums.

Tajā pat laikā imports saglabājās aptuveni tādā pašā apjomā kā 2009.gada pirmajos trijos mēnešos.

Pakalpojumu bilances saldo būtiskas atšķirības ar pērno gadu neuzrādīja, kaut arī ir kritušies gan pakalpojumu eksporta, gan importa apjomi. Par to lielā mērā liecina ne pārāk veiksmīgi darbojošās Latvijas ostas, kritums kravu pārvadājumos pa jūru un dzelzceļu. Arī finanšu pakalpojumi ir uzrādījuši vājāku sniegumu. Bilanci uzlabo Latvijas ceļotāju tēriņu krituma pārsvars pār ieceļotāju tēriņu samazinājumu. Labāk kā pērn ir veicies gaisa transporta pārvadātājiem.

Ienākumu konts joprojām turpina uzlabot KMK. Taču pozitīvā saldo pamatā joprojām ir investīciju komercsabiedrību zaudējumi. Lai arī saldo ir nedaudz lielāks par to, kāds tas bija pērn, pirmajos trijos mēnešos samazinājušies ir gan kredīta, gan debeta apjomi. Tas ir, Latvijas rezidenti saņem mazākus procentu ieņēmumus, gan arī veic mazākus maksājumus par kredītiem.

Pozitīvā saldo pieaugumu salīdzinājumā ar pērno gadu uzrādīja kārtējo pārvedumu konts. To galvenokārt nodrošināja vairāki faktori, piemēram, salīdzinoši lielāka ES fondu (piem. Sociālais fonds, subsīdijas zemniekiem) ieplūde, Latvijas mazāki maksājumi ES budžetā un ienākumi no izmešu kvotu tirdzniecības.

Kapitāla konts joprojām ir ar pozitīvu saldo, jo to uztur ienākošās ES finansējuma plūsmas. Savukārt finanšu konts uzrāda negatīvu plūsmu 490 miljonu latu apmērā. To galvenokārt veido rezerves aktīvu pieaugums un komercbanku kredītu dzēšana.

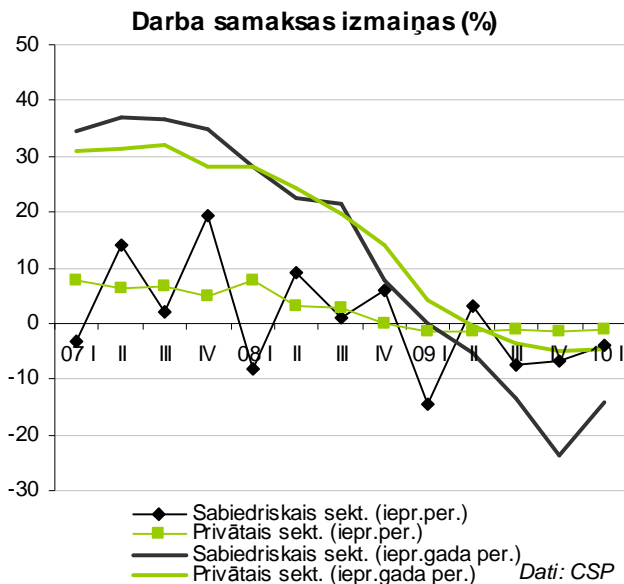
Investīcijas Latvijā pirmajos trijos mēnešos ir ar mīnusu 42 miljonu latu apmērā. To lielā mērā nosaka investīciju komercsabiedrību zaudējumu apmēri, taču nenozīmē, ka visa šī nauda ir pametusi Latviju. Tajā pašā laikā investīcijas turpināja ienākt pašu un cita kapitālā, attiecīgi 52 un 30 miljonu latu apmērā. Šāda investīciju plūsma ir pateicoties lielajiem zaudējumiem, kas, piemēram, banku gadījumā nozīmē nepieciešamību pēc papildus kapitāla.

Ja pērn citu ieguldījumu konts uzrādīja 700 miljonu latu aizplūdi, tad šāgada pirmajos trijos mēnešos tajā vērojams pārpalikums 30 miljonu latu apmērā. Redzamākās un būtiskākās pārmaiņas ir skaidrojamas ar valdības saņemto aizdevumu, kas attiecīgi parādās Latvijas Bankas bilancē un uzrādās kā rezerves aktīvu pieaugums. Savukārt finanšu aizplūdes kritumu no 1.3 miljardiem pērn uz 716 miljoniem latu šogad pirmajā ceturksnī ir skaidrojams ar to, ka komercbankas turpina dzēst savas ilgtermiņa un īstermiņa kredītus, tajā pašā laikā spēj piesaistīt nerezidentu pieprasījuma noguldījumus, kas vēl pērn sparīgi plūda no Latvijas.

Arī šogad visticamāk KMK noslēgs ar pārpalikumu, kas gan būs mazāks par 2009.gadā sasniegto. Turpmākajos ceturkšņos banku zaudējumu pieaugums nav gaidāms, visdrīzāk tie samazināsies. Līdz ar to pamazām saruks to pozitīvā ietekme uz KMK. Lai arī pakalpojumu bilance saglabāsies pozitīva, tā apjomu noturēt būs ļoti sarežģīti, par ko signalizē tranzīta nozares veikums šogad. Ņemot vērā resursu importa apjomus un reeksporta apjomus, preču eksportu pārsvaru pār importu sasniegt tuvākajā laikā neizdosies. Savukārt finanšu konts joprojām uzrādīs negatīvu plūsmu, kas nozīmē, ka turpināsies kredītu un parādu dzēšanas periods. Tas norāda, ka patēriņu atgriezti iepriekšējo gadu apjomos tik drīz neizdosies. Aktuālākais jautājums būs ārvalstu investīcijas nozarēs, kas attīsta tautsaimniecības eksporta potenciālu.

Darba samaksa turpina kristies

Bruto darba samaksa pirmajā ceturksnī, salīdzinājumā ar pērnā gada pirmo ceturksni, ir uzrādījusi 8.3% kritumu. To veido kritums par 4.7% privātajā sektorā un 14.1% sabiedriskajā sektorā.

Pērn par gadu kopumā statistika uzrādīja salīdzinoši nelielu darba samaksas kritumu (-3.9%), kura lauvas tiesu veidoja kritums sabiedriskajā sektorā. Lielākais darba samaksas kritums gada griezumā tika novērots 2009.gada ceturtajā ceturksnī, kad darba samaksa

samazinājās par 12.1% un sagaidāms, ka kritums tempi pamazām rimsies. Tomēr tā turpinās samazināties. To spiedīs iekšējā tirgus pielāgošanās process jaunam līdzsvaram, kā arī valsts taupības pasākumi budžeta konsolidācijas ietelmē. Tādēļ arī turpmāk lielāku algu kritumu uzrādīs sabiedriskais sektors un algu atšķirības starp privāto un sabiedrisko sektoru turpinās rukt. Privātais sektors lielāko pasākumu kopumu ir paveicis un savu darbību nostabilizējis, tādēļ algu samazināšana vairs nav aktuālākais jautājums. Protams, algu korekcija dažādos sektoros turpināsies, tomēr to kompensēs nozares, kuras izjūt un spēj panākt savu aktivitāšu pieaugumu uz eksporta vai uz šo nozaru uzņēmumu apkalpošanas rēķina. Tas ļaus šo jautājumu vismaz atlikt, ja ne izņemt no apspriežamo jautājumu dienas kārtības. Šāds nākotnes perspektīvu vērtējums ir ziņa par labu darbiniekiem un patēriņam, tomēr aktualizē jautājumu par turpmāko preču un pakalpojumu konkurētspēju, kas līdz šim lielā mērā uzlabojās tieši uz krītošās darba samaksas rēķina. Tāpat jāpiezīmē, ka budžeta deficīts spiedīs palielināt nodokļus, kā rezultātā neto darba samaksa ir samazinājusies krasāk nekā bruto darba samaksa.

Baltijas valstu makroekonomiskie rādītāji

	Latvija LV	Lietuva LT	Igaunija EE	Periods
Iedzīvotāji (milj.)	2.25	3.33	1.34	2010 I
IKP pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-6.0*	-2.8*	-2.3*	I-III
IKP faktiskajās cenās (milj. EUR)	18845	26746	13728	2009
Inflācija (gada, %)	-2.7	0.3	2.9	IV 10
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (milj. EUR)	1779	1022	632	2009
Maksājumu bilances kārtējo maksājumu konta saldo (% pret IKP)	9.0	3.8	4.6	2009
Perioda laikā saņemtās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	52	250	1204	2009
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas (milj. EUR)	8159	9639	11268	XII 09
Uzkrātās tiešās ārvalstu investīcijas uz 1 iedzīvotāju (EUR)	3643	2895	8409	XII 09
Ārējās tirdzniecības bilance (milj. EUR)	-320	-410	-196	I-III 10
Ārējās tirdzniecības bilance (% pret IKP)	-8.0	-4.8	-6.0	2009
Preču eksports (milj. EUR)	1336	3051	1758	I-III 10
Preču eksporta izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	14.1	10.9	17.4	I-III 10
Preču imports (milj. EUR)	1656	3462	1954	I-III 10
Preču importa izmaiņas (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-3.9	14.0	11.8	I-III 10
Rūpniecības produkcijas izlaide (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	7.4	-3.9	18.0	LV; LT I-III 10 EE III 10
Mazumtirdzniecības apgrozījums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-11.2	-13.7	-9.0	LV; LT I-IV 10 EE I-IV 10
Komercbanku aktīvi (milj. EUR)	30784	25691	19925	IV 10
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa noguldījumiem nacionālajās valūtās (%)	6.5	4.3	2.9	IV 10
Vidēji svērtās gada likmes ilgtermiņa kredītiem nacionālajās valūtās (%)	12.1	12.0	15.6	IV 10
Vidējā bruto darba alga (EUR)	613	589	758	I-III 10
Vidējās bruto darba algas pieaugums (% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu)	-8.3	-7.4	-2.3	I-III 10
Oficiāli reģistrētais bezdarba līmenis (%)	16.7	15.1	14.1	IV 10
Darba meklētāju īpatsvars (%)	20.4	18.1	19.8	I-III 10
Vispārējās valdības parāds (% pret IKP)	36.1	29.3	7.2	2009
Standard & Poor's kredītreitings	BB	BBB	A-	

* Provizorisksie dati. Baltijas valstu centrālo banku, nacionālo statistikas pārvalžu, SEB bankas dati.

© SEB banka 2010

Šis dokuments ir informatīva rakstura izdevums un nesatur ieteikumus. Izdevumā izmantota par ticamiem uzskatītu avotu informācija, taču izdevuma autori neatbild par šo avotu sniegtajiem viedokļiem un faktu atbilstību īstenībai. Pārpublicēšanas gadījumā atsauce obligāta.

